

Saksprotokoll

Riksantikvarens forslag til revisjon av NB-registerets kulturmiljø i Agder fylkeskommune- høring

---

Arkivsak-dok. 20/16566
Saksbehandler Nora Moberg Lillegaard

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommuneplanutvalget	21.04.2021	21/41

Rådmannens forslag til vedtak

Kommuneplanutvalget vedtar følgende høringsuttalelse:

1. Innledende kommentarer:

- Arendal kommune har forståelse for at det er nasjonale interesser knyttet til de to kulturmiljøene i vår by. Det er positivt at det gis en bedre forklaring på hvorfor områdene har nasjonal verdi, men vi stiller oss kritiske til at det ikke er tatt kontakt med kommunen under utarbeidelsen av forslaget. Forslaget bærer preg av at ikke lokale forhold er undersøkt godt nok.
- Arendal kommune har en bevisst holdning til sin kulturarv. Hensyn til historiske verdier blir ivaretatt i plansaksbehandlingen med beslutningsmyndighet etter lokale demokratiske prosesser og i byggesaksbehandlingen. Både Tyholmen og Pollen har ulike føringer knyttet til vern av kulturmiljøene. Dette viser at Arendal kommune er godt rustet til å ivareta hensyn som skal tas i kulturmiljøene på en god måte.
- Arendal kommune oppfatter Riksantikvarens endringsforslag å være i konflikt med regjeringens uttalte ønske om styrket lokal selvstyre. At riksantikvarens råd er anført med «skal» og ikke «bør» innebærer at kommunen langt på vei oppfatter dette som bestemmelser til en «statlig reguleringsplan».
- Arendal kommune tror Riksantikvaren og lokalsamfunnene vil oppnå større forståelse og tilslutning til bevaring av kulturmiljø gjennom dialog- og planprosesser med utgangspunkt i lokale forhold. Et viktig formålet med plan- og bygningslovinstituttet er jo nettopp å gi mulighet for individuelle tilpasninger gjennom lokalpolitiske prosesser og vedtak. Slik forslaget er utformet gis det samme regime for alle byene.

2. Innvendinger og kommentarer til de faglige rådene:

- I det reviderte forslaget er det gitt faglige råd som går svært langt i å virke som bestemmelser og som kan legge uønskede hindringer for byutviklingen. Rådene er utformet som bestemmelser med bruken av ordet «skal» i hvert eneste punkt. Hvis

det er ment å være råd og anbefalinger, må ordet «skal» skiftes ut med bør eller kan, eller det må gå frem at det er riksantikvarens anbefalinger på en annen måte.

- Rådene bærer preg av generelle, forutbestemte punkter som ikke er sjekket ut mot lokale forhold.
- Pollen og Tyholmen er vidt forskjellige områder når det gjelder struktur, bygningsmiljø og detaljering. Likevel er de foreslåtte rådene så å si like. Med tanke på ulik bruk og videre byutvikling må det være forskjellig regime for Pollen og Tyholmen.
- Rådene er for detaljerte. Dette gjelder spesielt på objekt- og elementnivå. Dette vil få uønskede konsekvenser og oppleves som svært inngripende. Dersom de mange rådene er ment å skulle være retningsgivende for senere reguleringsbestemmelser, er det svært inngripende i planprosesser og politiske beslutninger.
- Det virker som om riksantikvaren ikke har tatt i betraktning hvilke planer som faktisk gjelder for områdene allerede, og som tidligere skrevet, ikke har satt seg inn i lokale forhold.
- NB! Registeret må ikke legge begrensninger for havnevirksomheten:

Bryggefronter og havn er bygd ut og modernisert over tid, og kravene til sikkerhet, fortøyningsinnretninger og fasiliteter øker. Havnevirksomhet er knyttet til Arendals identitet, og sees på som en videreføring av historien inn i vår tid og fremtiden. Det er viktig for kulturopplevelsen at Arendal kan ta imot større og mindre skip i de indre havneområdene. Flere store arrangementer holdes og skipsbesøk understreker betydningen av kulturmiljøene i sitt rette element og gir en flott ramme rundt arrangementene.

- NB! Registeret må ikke legge begrensninger for drift og vedlikehold av gater og plasser:

Utforming i tråd med rådene er svært kostnadsdrivende for kommunen. Gatearealene rundt Pollen dekker store arealer. Avdeling for drift og vedlikehold står foran store oppgaver med planer om reasfaltering og evt. gatebelegning. Det er mange hensyn som skal tas, blant annet til fremkommelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og varetransport. Det er krav om universell utforming, og det kan blant annet nevnes at mennesker med nedsatt funksjonsevne må ha ledelinjer i belegningen og slett underlag.

- Rester av gamle havnefronter og kanaler ligger under dagens konstruksjoner, gater og plasser, og er pr dags dato ikke aktuelt å gjenbruke eller tilbakeføre.
- Et av punktene er som følger «*Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken*». Hva menes med dette punktet? Mener riksantikvaren at Arendal kommune har gjort noe uopprettelig i områdene?

3. Forslag til ny avgrensning (vedlegg nr. 5)

- Arendal kommune har ikke forståelse for hvorfor kvartalet nord for Kanalplassen kan ha nasjonal interesse. Vi forstår at det er med hensyn til helheten, og plassdannelsen mot Kanalplassen og Trefoldighetskirka, men kan ikke se at de foreslåtte rådene kan komme til anvendelse for dette kvartalet eller gatene rundt.
- Boligene langs Kastellveien og bygårdene som ikke orienterer seg mot Pollen bør utgå.
- Hele Pollen som landskapsrom bør inngå i NB!- området som kalles Pollen, med havneområde, plasser og bebyggelse på begge sider av Pollen. Det er slik det oppleves for den som kommer sjøveien. På den måten blir det mer naturlig å differensiere rådene mellom Tyholmen og Pollen.
- NB!- registeret må ikke legge begrensninger på bruken av plasser og gater til kulturaktiviteter og tilrettelegging for ungdoms utfoldelse:

Kanalplassen er gjort om til ungdommens plass de siste årene, med ungdomsklubben Kilden og kulturskolen i bygningene på sørsiden. Plassen skal gi mulighet for å samles og det kan legges til rette for ulike aktiviteter. Arendal kommune kan ikke akseptere uønskede begrensninger når det gjelder slik tilrettelegging.

4. Kommentar til Agder Fylkeskommunes uttale:

- Arendal kommune ønsker ikke en utvidelse av NB!-registerets virkeområde i Arendal sentrum. Kommunen ønsker en begrenset reduksjon.
- Arendal kommune støtter derfor ikke fylkeskommunens uttale, som innebærer en tilslutning til riksantikvarens revisjonsforslag og et tillegg som foreslår en betydelig utvidelse av NB!- området Pollen.

Kommuneplanutvalget har behandlet saken i møte 21.04.2021 sak 21/41

Møtebehandling

Einar Krafft Myhren (SV) fremmet følgende endringsforslag:

- Bryggefronter etc.: dette punktet i innstillingen tas ut av vedtaket.
- Siste kulepunkt under pkt. 2 i innstillingen endres til:
«Dersom det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken».
- Nest siste kulepunkt under overskriften «Elementnivå» i listene for Tyholmen og Pollen endres til: «Eksisterende trapper, forstøtningsmurer, utomhus-/ hageanlegg, gangveier, terrasserings, trapper, mur og andre konstruksjoner som er

karakteristiske for området bør i størst mulig grad bevares eller tilbakeføres, men uten å forhindre UU. Utbedring bør skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.

- Kulepunkt 1 i innstillingens pkt. 3 endres til: «Kastellveien 2, 4, 6A, 6B, 8, 10, 12 og 16 inkluderes i området.
- Pkt. 4 i innstillingen endres til: «Arendal kommune støtter fylkeskommunens forslag til utvidelse av området.»

Votering

Rådmannens forslag ble satt opp mot forslaget fra Einar Krafft Myhren (SV). Førstnevnte forslag ble vedtatt med 8 (Sp 2, FrP 1, KrF 1, H 2, Ap 1, V 1) mot 1 (SV 1) stemmer.

Kommuneplanutvalget vedtak

Kommuneplanutvalget vedtar følgende høringsuttalelse:

1. Innledende kommentarer:

- Arendal kommune har forståelse for at det er nasjonale interesser knyttet til de to kulturmiljøene i vår by. Det er positivt at det gis en bedre forklaring på hvorfor områdene har nasjonal verdi, men vi stiller oss kritiske til at det ikke er tatt kontakt med kommunen under utarbeidelsen av forslaget. Forslaget bærer preg av at ikke lokale forhold er undersøkt godt nok.
- Arendal kommune har en bevisst holdning til sin kulturarv. Hensyn til historiske verdier blir ivaretatt i plansaksbehandlingen med beslutningsmyndighet etter lokale demokratiske prosesser og i byggesaksbehandlingen. Både Tyholmen og Pollen har ulike føringer knyttet til vern av kulturmiljøene. Dette viser at Arendal kommune er godt rustet til å ivareta hensyn som skal tas i kulturmiljøene på en god måte.
- Arendal kommune oppfatter Riksantikvarens endringsforslag å være i konflikt med regjeringens uttalte ønske om styrket lokal selvstyre. At riksantikvarens råd er anført med «skal» og ikke «bør» innebærer at kommunen langt på vei oppfatter dette som bestemmelser til en «statlig reguleringsplan».
- Arendal kommune tror Riksantikvaren og lokalsamfunnene vil oppnå større forståelse og tilslutning til bevaring av kulturmiljø gjennom dialog- og planprosesser med utgangspunkt i lokale forhold. Et viktig formålet med plan- og bygningslovinstuttet er jo nettopp å gi mulighet for individuelle tilpasninger gjennom lokalpolitiske prosesser og vedtak. Slik forslaget er utformet gis det samme regime for alle byene.

2. Innvendinger og kommentarer til de faglige rådene:

- I det reviderte forslaget er det gitt faglige råd som går svært langt i å virke som bestemmelser og som kan legge uønskede hindringer for byutviklingen. Rådene er utformet som bestemmelser med bruken av ordet «skal» i hvert eneste punkt. Hvis det er ment å være råd og anbefalinger, må ordet «skal» skiftes ut med bør eller kan, eller det må gå frem at det er riksantikvarens anbefalinger på en annen måte.

- Rådene bærer preg av generelle, forutbestemte punkter som ikke er sjekket ut mot lokale forhold.
- Pollen og Tyholmen er vidt forskjellige områder når det gjelder struktur, bygningsmiljø og detaljering. Likevel er de foreslåtte rådene så å si like. Med tanke på ulik bruk og videre byutvikling må det være forskjellig regime for Pollen og Tyholmen.
- Rådene er for detaljerte. Dette gjelder spesielt på objekt- og elementnivå. Dette vil få uønskede konsekvenser og oppleves som svært inngripende. Dersom de mange rådene er ment å skulle være retningsgivende for senere reguleringsbestemmelser, er det svært inngripende i planprosesser og politiske beslutninger.
- Det virker som om riksantikvaren ikke har tatt i betraktning hvilke planer som faktisk gjelder for områdene allerede, og som tidligere skrevet, ikke har satt seg inn i lokale forhold.
- NB! Registeret må ikke legge begrensninger for havnevirksomheten:

Bryggefronter og havn er bygd ut og modernisert over tid, og kravene til sikkerhet, fortøyningsinnretninger og fasiliteter øker. Havnevirksomhet er knyttet til Arendals identitet, og sees på som en videreføring av historien inn i vår tid og fremtiden. Det er viktig for kulturopplevelsen at Arendal kan ta imot større og mindre skip i de indre havneområdene. Flere store arrangementer holdes og skipsbesøk understreker betydningen av kulturmiljøene i sitt rette element og gir en flott ramme rundt arrangementene.

- NB! Registeret må ikke legge begrensninger for drift og vedlikehold av gater og plasser:

Utforming i tråd med rådene er svært kostnadsdrivende for kommunen. Gatearealene rundt Pollen dekker store arealer. Avdeling for drift og vedlikehold står foran store oppgaver med planer om reasfaltering og evt. gatebelegning. Det er mange hensyn som skal tas, blant annet til fremkommelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og varetransport. Det er krav om universell utforming, og det kan blant annet nevnes at mennesker med nedsatt funksjonsevne må ha ledelinjer i belegningen og slett underlag.

- Rester av gamle havnefronter og kanaler ligger under dagens konstruksjoner, gater og plasser, og er pr dags dato ikke aktuelt å gjenbruke eller tilbakeføre.
- Et av punktene er som følger «*Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken*». Hva menes med dette punktet? Mener riksantikvaren at Arendal kommune har gjort noe uopprettelig i områdene?

3. Forslag til ny avgrensning (vedlegg nr. 5)

- Arendal kommune har ikke forståelse for hvorfor kvartalet nord for Kanalplassen kan ha nasjonal interesse. Vi forstår at det er med hensyn til helheten, og plassdannelsen

mot Kanalplassen og Trefoldighetskirka, men kan ikke se at de foreslåtte rådene kan komme til anvendelse for dette kvartalet eller gatene rundt.

- Boligene langs Kastellveien og bygårdene som ikke orienterer seg mot Pollen bør utgå.
- Hele Pollen som landskapsrom bør inngå i NBI- området som kalles Pollen, med havneområde, plasser og bebyggelse på begge sider av Pollen. Det er slik det oppleves for den som kommer sjøveien. På den måten blir det mer naturlig å differensiere rådene mellom Tyholmen og Pollen.
- NBI- registeret må ikke legge begrensninger på bruken av plasser og gater til kulturaktiviteter og tilrettelegging for ungdoms utfoldelse:

Kanalplassen er gjort om til ungdommens plass de siste årene, med ungdomsklubben Kilden og kulturskolen i bygningene på sørsiden. Plassen skal gi mulighet for å samles og det kan legges til rette for ulike aktiviteter. Arendal kommune kan ikke akseptere uønskede begrensninger når det gjelder slik tilrettelegging.

4. Kommentar til Agder Fylkeskommunes uttale:

- Arendal kommune ønsker ikke en utvidelse av NBI-registerets virkeområde i Arendal sentrum. Kommunen ønsker en begrenset reduksjon.
- Arendal kommune støtter derfor ikke fylkeskommunens uttale, som innebærer en tilslutning til riksantikvarens revisjonsforslag og et tillegg som foreslår en betydelig utvidelse av NBI- området Pollen.